

Fra professionel distance til professionelt nærvær

OCC Odense
26. oktober 2017

STU-foreningen **cōnsentiō**

Tak for indbydelsen

- Knud Aarup, 62 år, Cand.scient.pol. og Uafhængig agent i udvikling af velfærdssamfundet
- Formand for Socialpolitisk Forening, Formand for Røde Kors Aarhus, medl. af best. i Lær for livet, Kirkens Korshær Aarhus, Huset Venture, mv.
- Tidligere: Socialstyrelsen, Randers Kommune, Det Jyske Musikkonservatorium, Horsens Kommune, Hadsten Kommune, Kommunedata, PLS Consult (Rambøll Mgm.), Arbejds-direktoratet og Indenrigsministeriet
- Leder siden 1986 – chef siden 1990
- Undervist siden 1979 – AU, AAU, ABS, professionsudd.
- Censor på de samfundsvidenskabelige uddannelser
- Jeg har blandet mig i mange år – bl.a. *Frivillighedens Velfærdssamfund*, Frydenlund 2010, samt blogger på Mandag Morgen, Altinget, PIOPIO
- Bogaktuel: *Fra udenforskab til fællesskab – seks bud på et bedre velfærdssamfund*, DJØF Forlag, september 2017

Knud Aarup

Fra
udenforskab
til
fællesskab

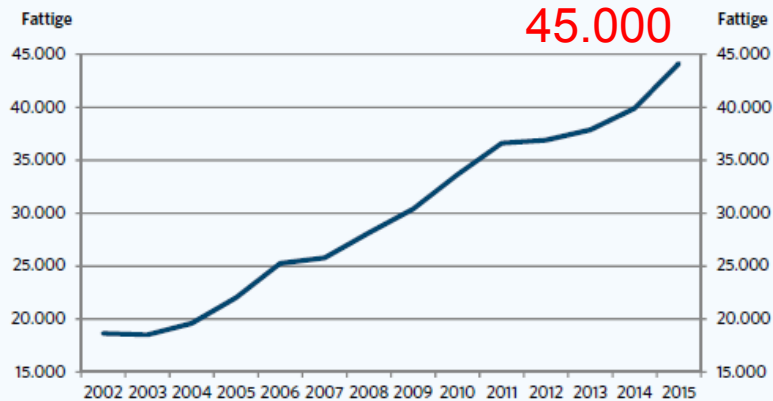
Seks bud på et bedre
velfærdssamfund

Fremtidens sociale problemer
skabes i dag

Fattigdommen i DK stiger

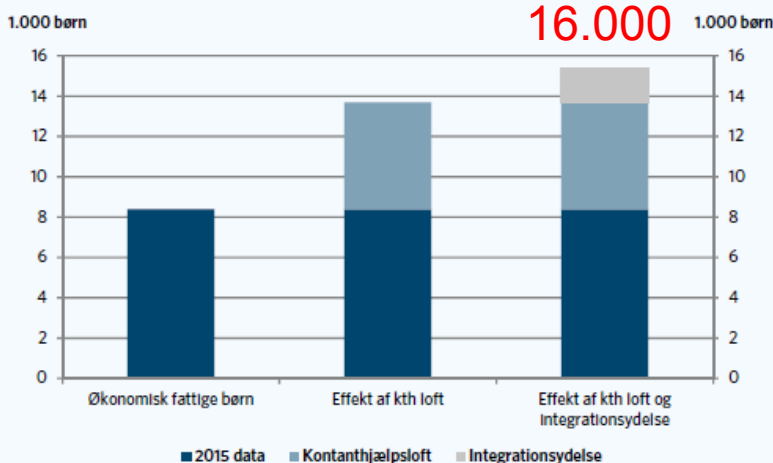
Figur 1. Udvikling i antal økonomisk fattige

Nye tal fra AE (18. april 2017)

- fortsat stigning i antal fattige
- Stort problem med børn i fattigdom

Figur 5. Fattigdomsydelser vil give stigning i antal fattige børn

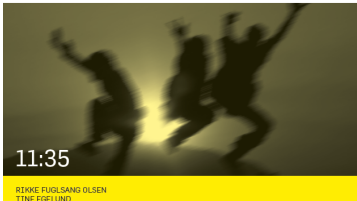

- Risiko for mindsket indlæringskapacitet
- Giver store offentlige udgifter om 20-25 år

Anbragte børn og unge klarer sig dårligt

SFI DET NATIONALE
INFORMATIONS
CENTRUM
FOR VÆLDERE

TIDLIGERE ANBRAGTE SOM UNGE VOKSNE

“Anbragte kommer ud af anbringelsen uden positive effekter”

– uddannelse, beskæftigelse, sundhed, kriminalitet, osv

➤ - livsduelighed

Tilknytning til arbejdsmarkedet blandt børn fra årgang 1982 som 30-årige 1. januar 2013 (%)

	Anbragte børn	Ikke-anbragte børn
Beskæftigede	43	77
Uddannelsessøgende	7	7
Dagpenge	4	4
Kontanthjælp (arbejdsmarkedsparete)	4	1
Kontanthjælp (ikke-arbejdsmarkedsparete)	18	4
Sygedagpenge, revalidering, fleksjob m.m.	6	4
Førtidspension	17	2

Kilde: Momentum på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Mennesker med særlige behov

- Mennesker med handicap eller psykiske lidelser kommer ikke i beskæftigelse
(ca. 700.000 har en funktionsnedsættelse og hver 5. bliver ramt af psykisk sygdom)
 - Beskæftigelsesgrad
 - 44,7 % Mobilitetshandicap
 - 24,5 % Psykisk lidelse
 - Blinde og døve får ikke uddannelse
- Tålt ophold på overførselsindkomst

SFI[®] DET NATIONALE FORSYNINGS-CENTER FOR VELFÆRD

HANDICAP OG BESKÆFTIGELSE

UDVIKLINGEN MELLEM 2002-2014

MALENE RODE LARSEN

SFI[®] DET NATIONALE FORSYNINGS-CENTER FOR VELFÆRD

HANDICAP, BESKÆFTIGELSE OG UDDANNELSE I 2016

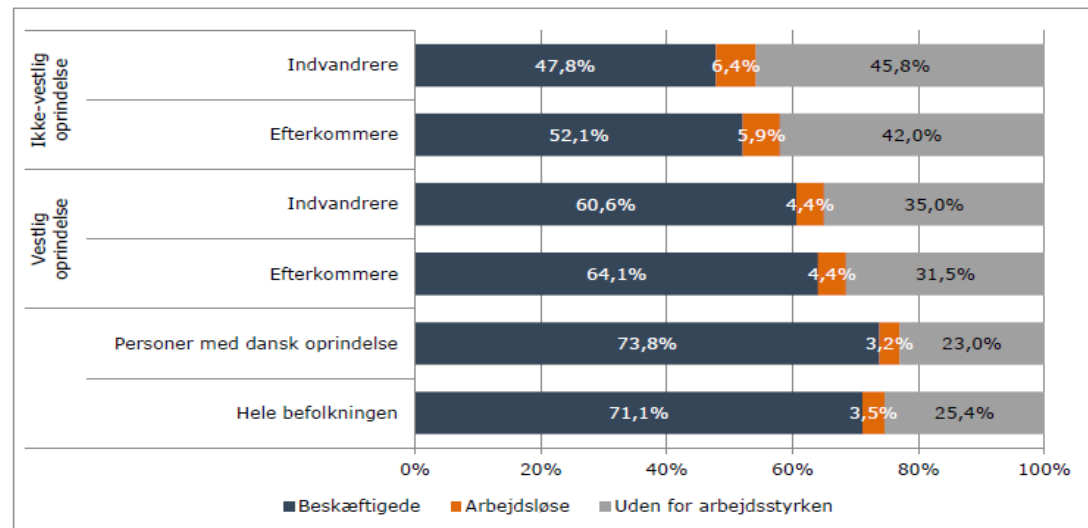

MALENE RODE LARSEN
MOXA LARSEN

Integrationen lykkes ikke

- Det går ikke så godt med beskæftigelsen – især for mændene
- Godt 60% unge mænd med ikke vestlig baggrund er i beskæftigelse eller uddannelse som 25 årig – mod knap 90% for alle

- 48% ikke-vestlig baggrund i besk.
- 74% etnisk dansk i besk.

Note 1: Beskæftiget, arbejdsløs og uden for arbejdsstyrken er udregnet som en andel af hele populationen i den erhvervsaktive alder.

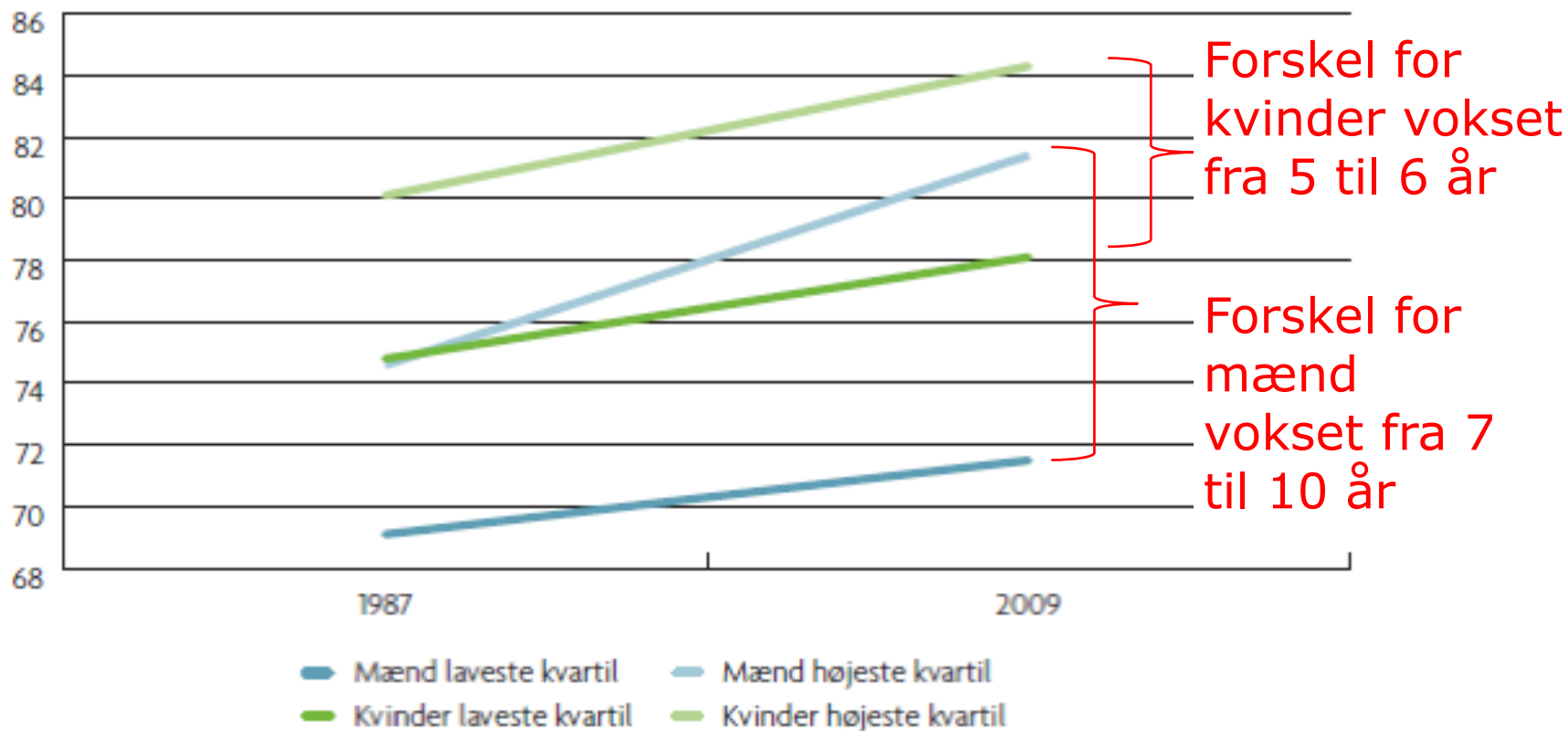
Note 2: I 2015 er den Registerbaserede Arbejdsstyrkestatistik overgået til et nyt forløbsbaseret datagrundlag. Opgørelserne er revideret tilbage til 2009. I den nye opgørelse øges niveauet for beskæftigelsen med ca. 13.000 personer blandt gruppen af 16-64-årige, i forhold til hvis opgørelsen var baseret på det hidtidige datagrundlag. Beskæftigelsestallet fra før 2009 kan derfor ikke sammenlignes med tallene fra 2009 og frem.

Kilde: Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriets udlændingedatabase i Danmarks Statistik, IMRAS17.

Ulighed i sundhed stiger

("hvor mange år lever de bedst stillede mere?")

(sammenligning mellem de 25% økonomisk dårligst stillede og de 25% økonomisk bedst stillede i 1987 og 2009 (middellevetid)

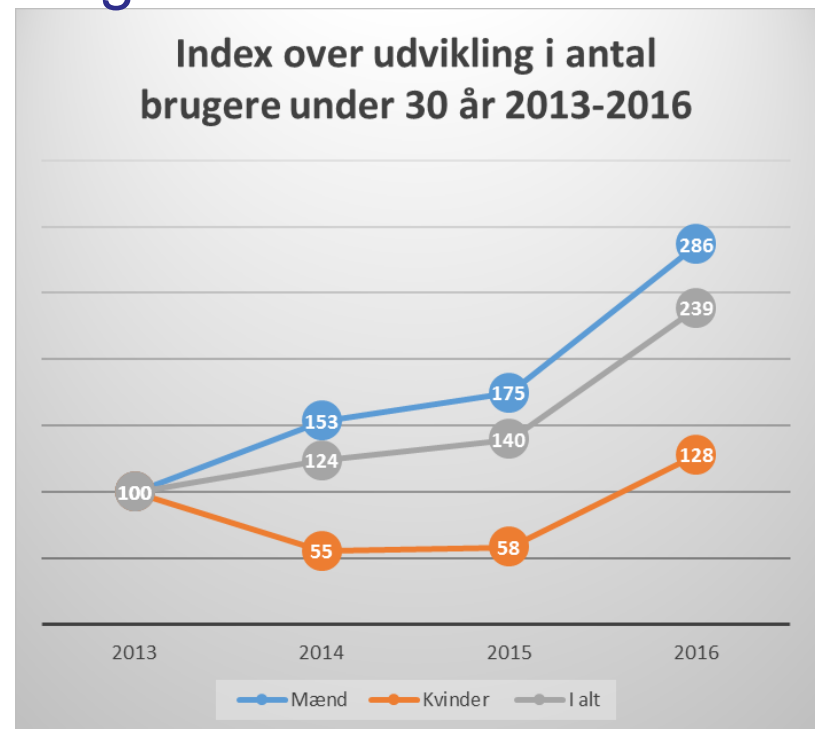
Kilde: AE-rådet på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Og sådan kunne jeg fortsætte

- Antallet af hjemløse stiger fortsat og især under 30 årige
- Antallet af under 30 år er steget meget kraftigt
- Antallet af narkorelaterede dødsfald er steget – 263 i 2014 (183 dræbt i trafikken)

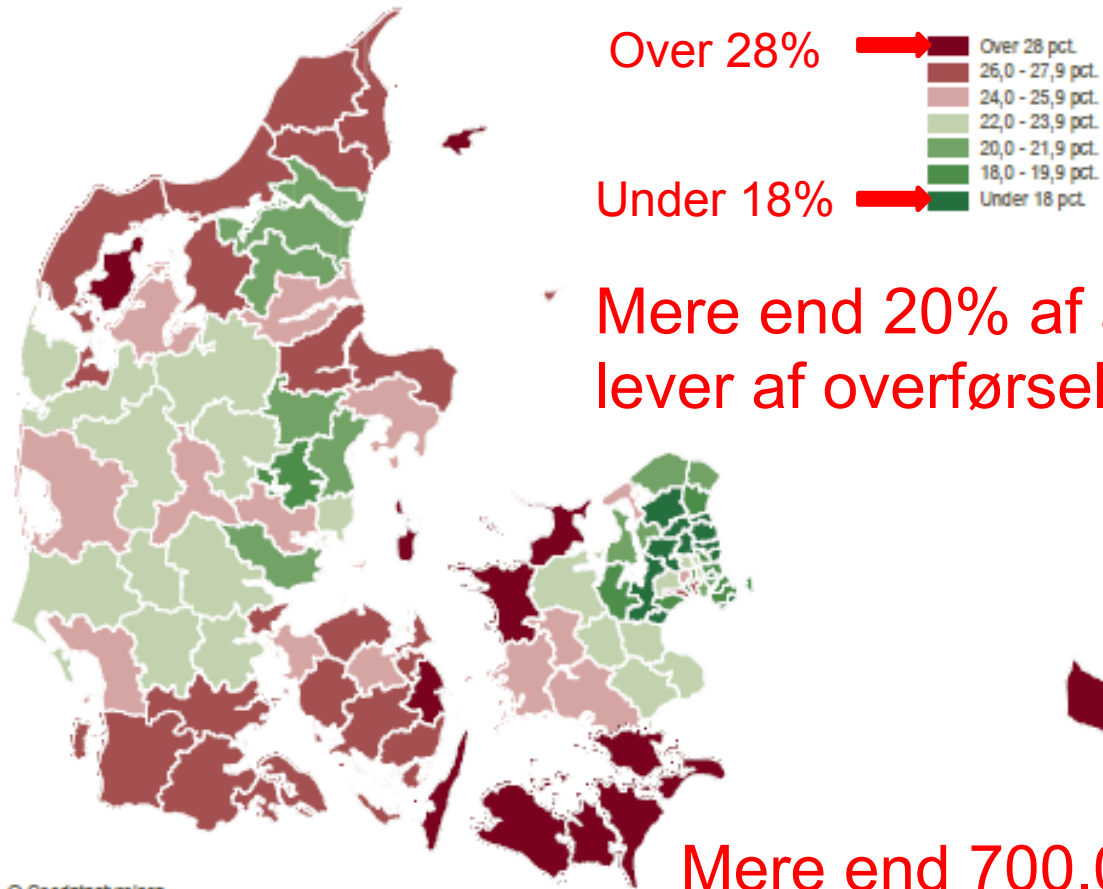

Kirkens Korshærs døgnvarmestue i Aarhus

Et skævt Danmark

Andel offentligt forsørgede 16-64-årige. 2013

Over 28%

Over 28 pct.
26,0 - 27,9 pct.
24,0 - 25,9 pct.
22,0 - 23,9 pct.
20,0 - 21,9 pct.
18,0 - 19,9 pct.
Under 18 pct.

Under 18%

Mere end 20% af alle voksne lever af overførselsindkomst

Mere end 700.000 danskere mellem 16-64 år

© Geodatastyrelsen

Overførselsindkomst

Modtagere af overførselsindkomst				
Fordelt på typer af overførselsindkomst	Andel af 15-64-årige			Antal fuldtidspersoner 2014
	1960	1994	2014	
Dagpenge	1,1	8,2	2,7	99.000
Kontanthjælp	1,3	3,9	4,3	157.000
Sygedagpenge	0,3	1,4	2,0	72.000
Barselsorlov	0,1	1,1	1,5	53.000
Efterløn inkl overgangsydelse	0,0	3,4	2,5	89.000
Fleksydelse	0,0	0,0	0,2	6.000
Førtidspension	3,5	7,1	6,0	219.000
Revalidering	0,0	0,6	0,2	8.000
Ressourceforløb	0,0	0,0	0,1	4.000
Ledighedsydelse	0,0	0,0	0,5	17.000
Støttet beskæftigelse	0,0	0,0	2,3	83.000
Arbejdsmarkedsorlov	0,0	1,5	0,0	-
I alt	6,3	27,2	22,3	808.000

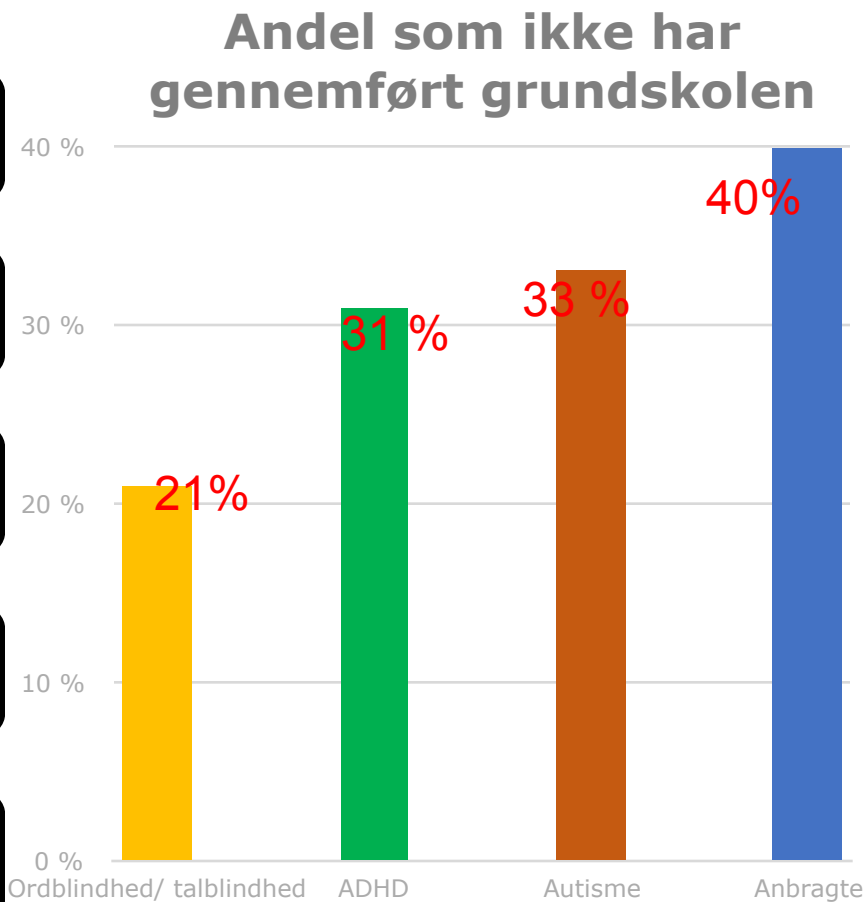
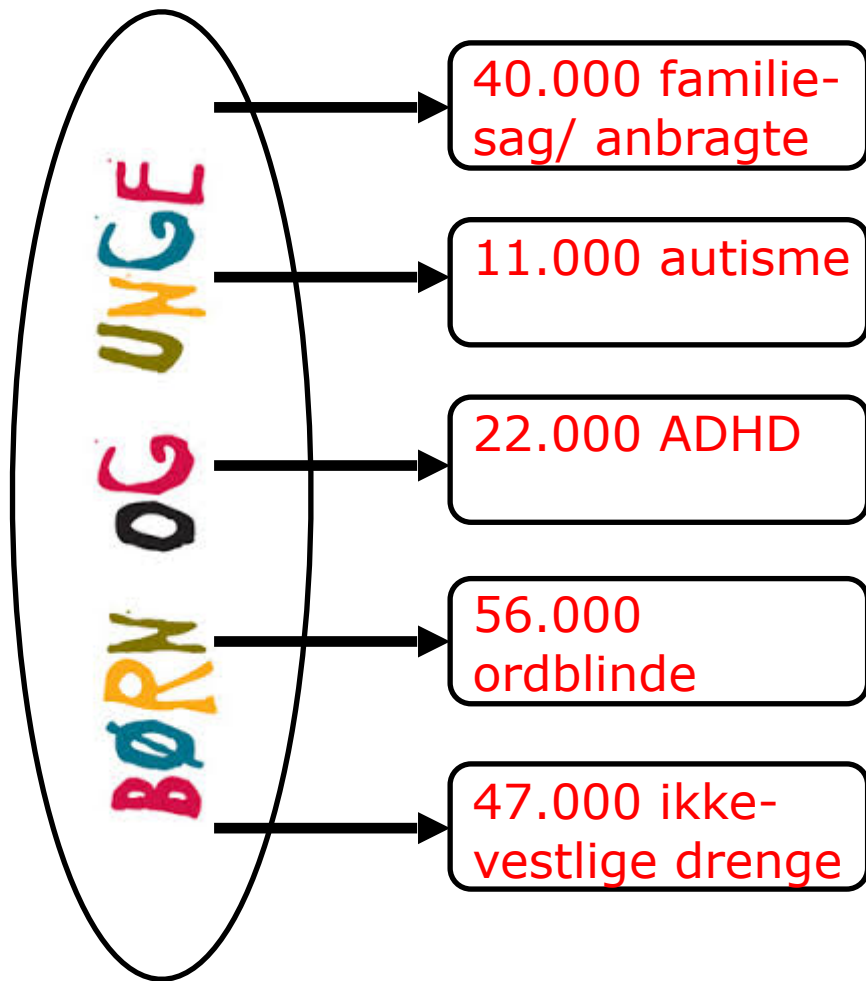
2016-tal viser, at knap 750.000 fuldtidspersoner mellem 16-64 år (excl. SU) er på overførselsindkomst (DST april 2017)

Overførselsindkomst

Modtagere af overførselsindkomst				
Fordelt på typer af overførselsindkomst	Andel af 15-64-årige			Antal fuldtidspersoner 2014
	1960	1994	2014	
Dagpenge	1,1	8,2	2,7	99.000
Kontanthjælp	1,3	3,9	4,3	157.000
Sygedagpenge	0,2	1,1	2,0	72.000
Barselsorlov	0,1	1,1	1,5	53.000
Efterløn inkl overgangsydelse	0,0	3,4	2,5	89.000
Fleksydelse	0,1	0,0	0,2	6.000
Førtidspension	3,5	7,1	6,0	219.000
Revalidering	0,0	0,6	0,2	8.000
Ressourceforløb	0,0	0,0	0,1	4.000
Ledighedsydelse	0,0	0,0	0,5	17.000
Støttet beskæftigelse	0,0	0,0	2,3	83.000
Arbejdsmarkedsordning	0,0	1,5	0,0	-
I alt	6,3	27,2	22,3	808.000

2016-tal viser, at knap 750.000 fuldtidspersoner mellem 16-64 år (excl. SU) er på overførselsindkomst (DST april 2017)

Hvad sker der med de godt 1,1 millioner børn og unge

Vi sender børn og unge i udenforskab

60.000 per fødselsårgang

Handicap

ADHD
Autisme
Ordblindhed
Sproglige problemer
Sent udviklet
Begavelse
Blinde
Døve
Mobilitets-handicappede

Psykisk sårbarhed

Depression
Angst
Anoreksi
Bulimi
Selvskadende
Overgreb

Sociale problemer

Omsorgssvigt
Fysisk mishandling
Seksuelt overgreb
Antisocial adfærd
Fravær i skolen
Stofmisbrug
Alkoholmisbrug
De første skridt ind i kriminalitet

FIASKO
i folkeskole,
ungdoms- og
erhvervsudd.

3.000-3.500
af hver årgang

UDENFORSKAB
=
ARBEJDSLØSHED

Et liv på bunden
af samfundet

Misbrug
Social mistrivsel
Dårlig sundhed
Psykisk sygdom
Kriminalitet
Overførselsindkomst

Min figur efter inspiration af Ingmar Nilsson og Andreas Wadeskog, Utanforskabets pris 2014; Unga, skolmisslyckande och arbetsmarknad 2014; Nilsson 2011 Strategier)

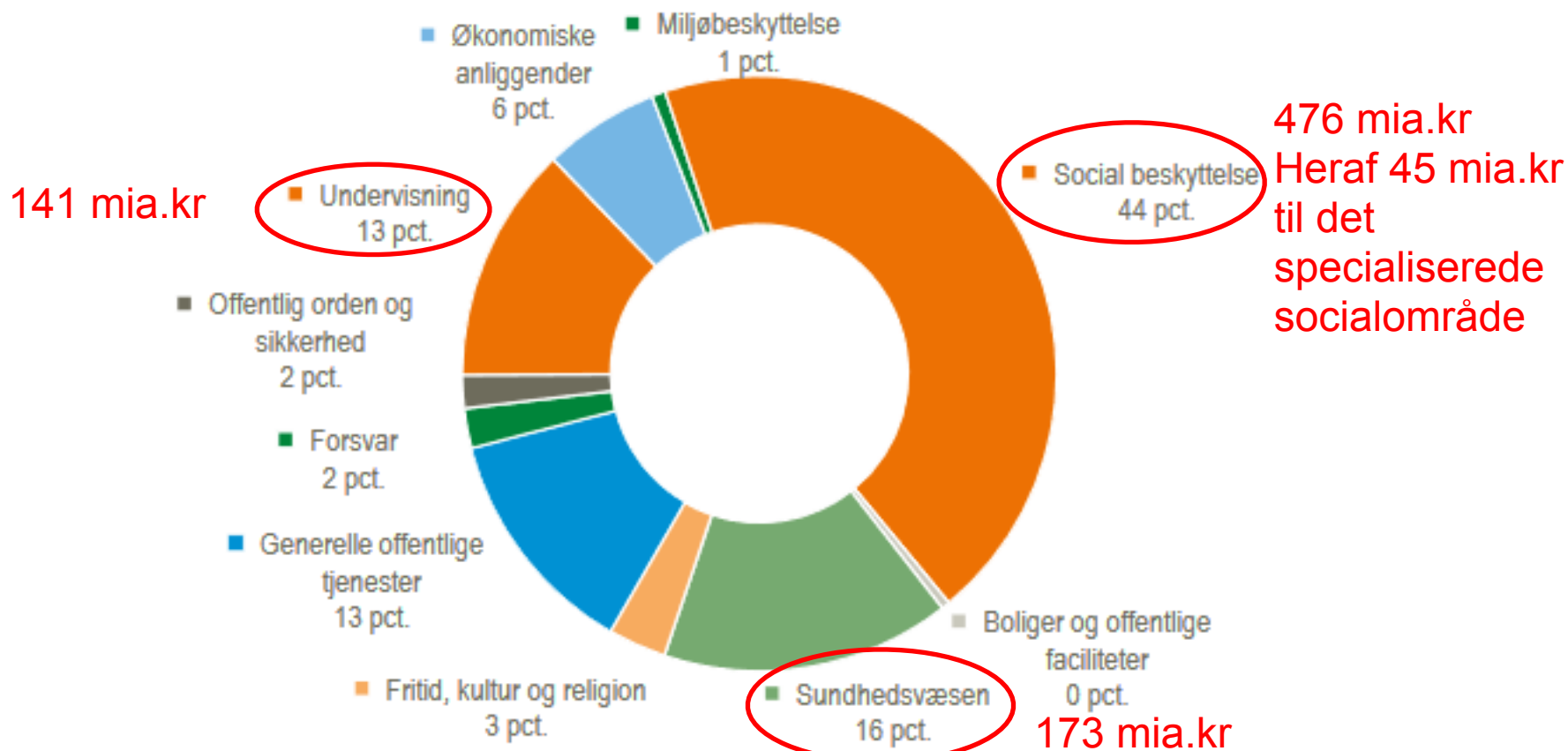
UDENFORSKAB – og det koster:

- **200.000 voksne som ikke fik et liv som de selv var herre over**
- **100 mia. kr = 7% BNP**

Omkostning ved udenforskab i Danmark					
(Antal 16-64 årige i alt 3,6 mill)	Andel i alt	Antal i udenforskab	Samfunds- økonomisk omkostning (mia.kr.)	Belastning af de offentlige budgetter (mia.kr.)	
De sociale dræbere					
*Ordblindhed (5%)	180.000	47.700	kr. 34.583	kr.	23.850
* ADHD (2%)	72.000	25.600	kr. 18.560	kr.	12.800
* Autisme (1%)	36.000	12.800	kr. 9.280	kr.	6.400
De sociale dræbere i alt			kr. 62.423	kr.	43.050
Tidligere anbragte og/ eller familiesag (3,6%)	129.600	51.800	kr. 37.555	kr.	25.900
Ikke-vestlige i udenforskab (antal 16-64 årige = 0,3 mill)	300.000	101.500	kr. 73.588	kr.	50.750
Samlet omkostning			kr. 173.565	kr.	119.700

Det danske velfærdssamfunds udgifter

Budgetterede offentlige udgifter. Funktionsfordelt. 2016 I alt 1.083 mia.kr

Nyt fra Danmarks Statistik nr 492 2016

Danmark bruger mere end 800 mia kr. årligt på
velfærds- og sociale forhold

Danmark har mere end 600.000 veluddannede social-
og velfærdsarbejdere

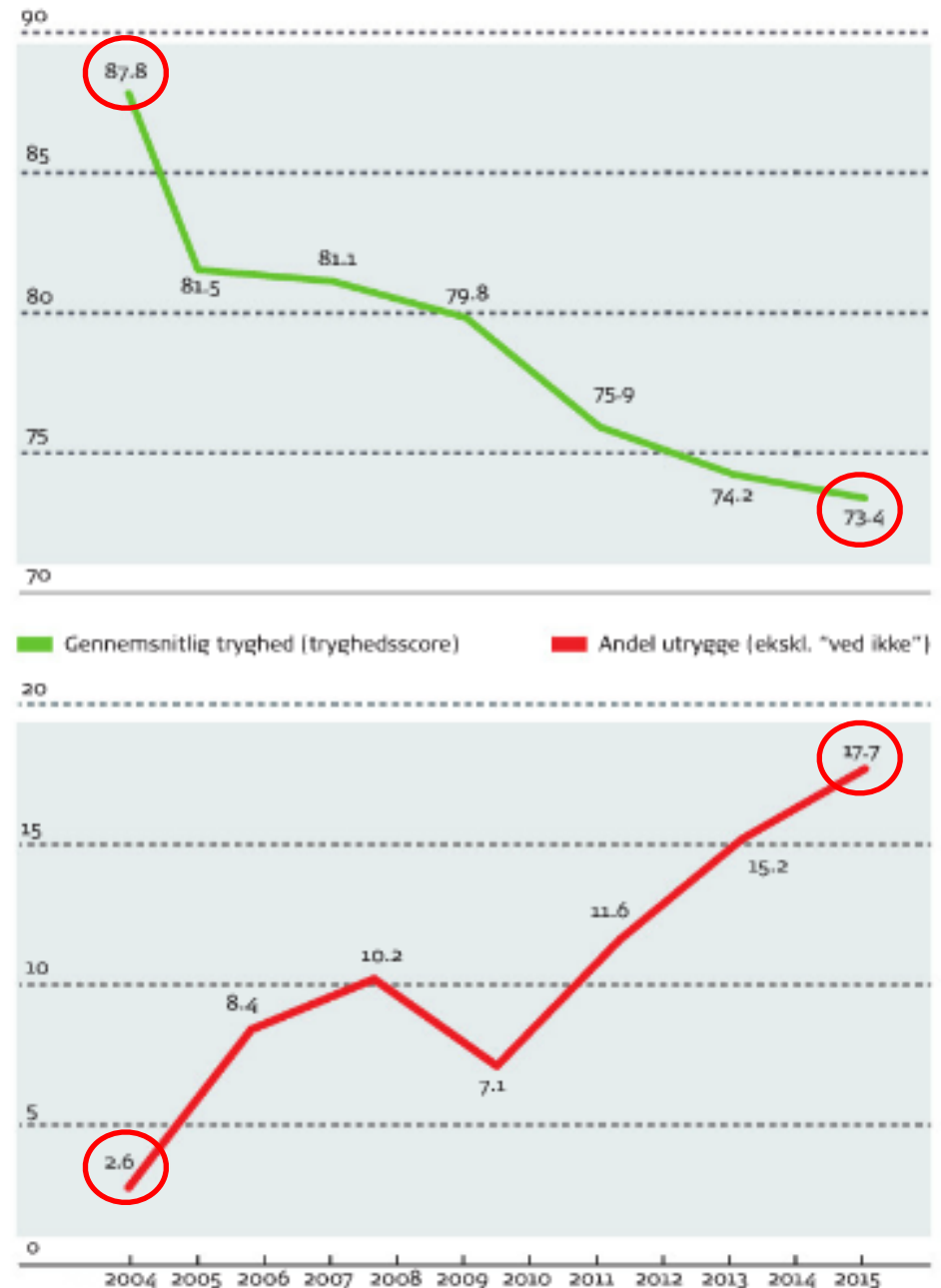
Er vi ved at miste troen på fællesskabets støttende hånd?

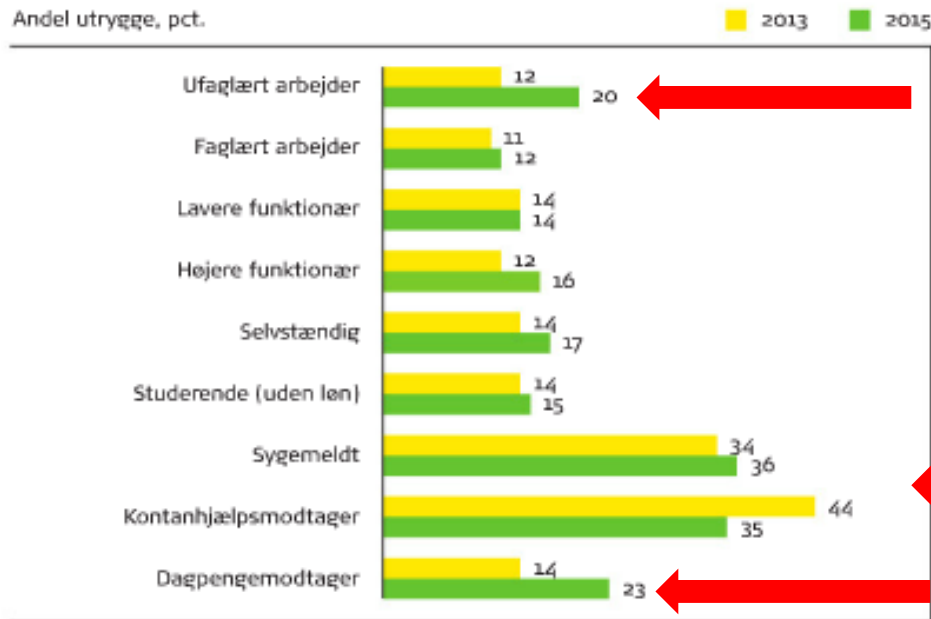
Stigende utryghed

- Den gennemsnitlige tryghed faldet de sidste 10-15 år
- Andel af utrygge voksne vokset fra 2,6% til 17,7%

Figur 1.1 - En utryg tendens

Hvem bliver utrygge? ("andel utrygge")

De ufaglærte bliver mere utrygge

Dem udenfor ligger højt

Dagpenge-usikkerhed og utryghed stiger

Spørgsmål: Se figur 1.1. Kun 18-65-årige.

Figur 2.4 - Sit på det tørre

Spørgsmål: Hvor tryk eller utryk vil du overordnet set betragte den nuværende økonomiske situation i din husstand? 1) Meget tryk, 2) Tryk, 3) Hverken tryk eller utryk, 4) Utryk, 5) Meget utryk, 6) Ved ikke.

55 procent af befolkningen mellem 18 og 65 år oplever sig selv som økonomisk trykke, mens 18 pct. er økonomisk utrykke. Utrygheden har med individuelle forhold at gøre, men bundet ofte i sociale forhold.

Hvor lang er man ude i sumpen?

Angsten for den sociale deroute

Den manglende hånd under...

Figur 1.3 – De store utrygheder og de mindre

Tal i pct.

KILDE: TRYKVEDSMÅLING 2015

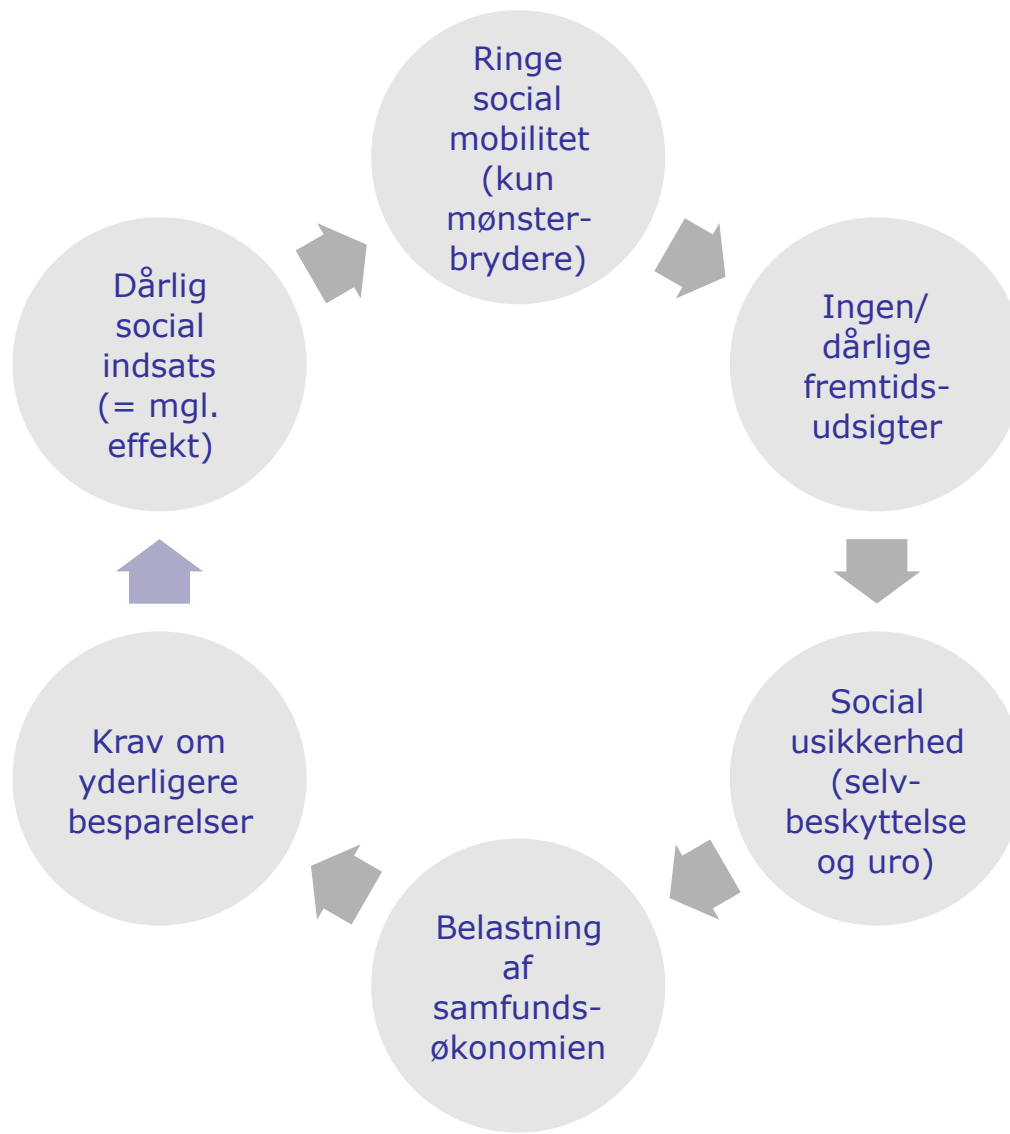
Vi er bange for

- Ikke at have penge nok på pension (30%)
- Ikke at have penge til uventede udgifter (34%)
- Ikke at få behandling når vi bliver syge (40%)
- Ikke at få hjælp når vi bliver gamle (52%)

Velfærdssamfundets historiske kerneopgaver

På vej ind i velfærdssamfunds
dødsspiral ?

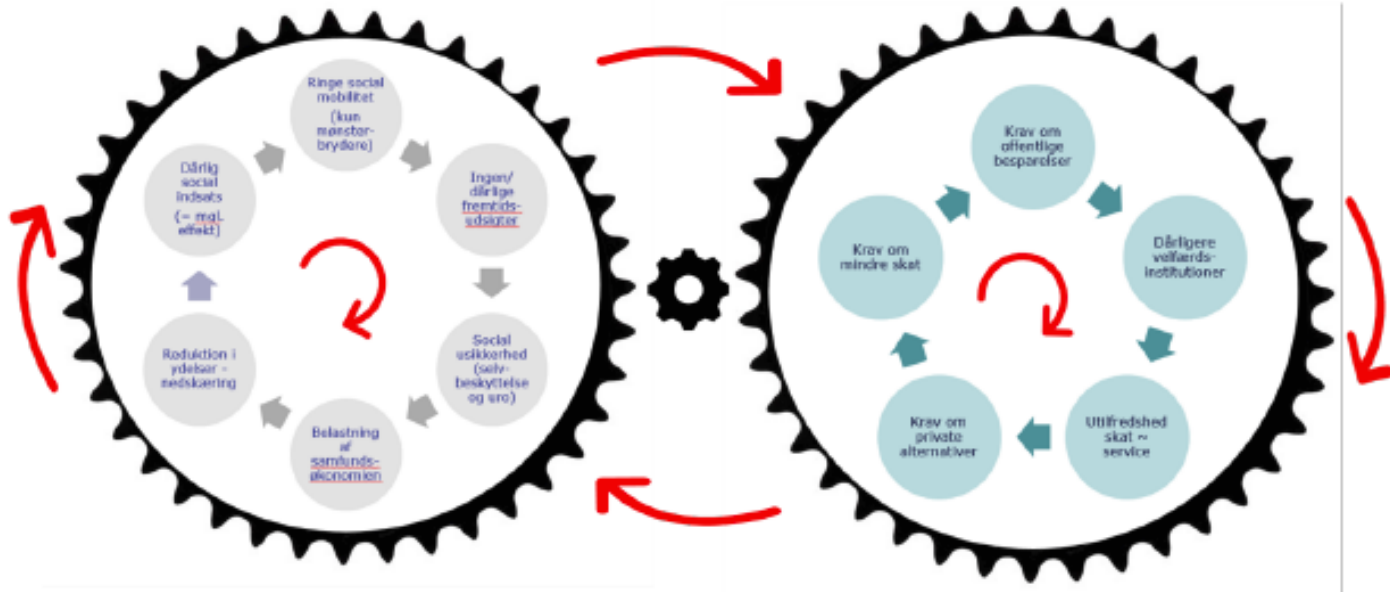
Håbløshedens dynamik for de dårligst stillede 20%

Den negative dynamik for de bedst stillede 50%

Velfærdssamfundets dødsspiral

Figur 34 Velfærdssamfundets dødsspiral

- Gradvis opbygning af private alternativer til de som har råd
- **Stadig dårligere offentlige institutioner**
- **Angst for social deroute**
- **Nedbrydning af samfundet som fællesskab**

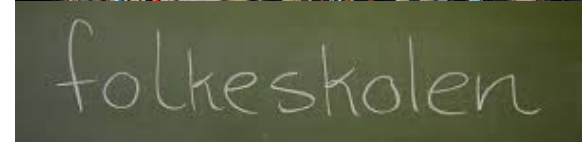
Fra udenforskab til fællesskab - vejen til et velfærdssamfund for det 21. århundrede

Fællesskabs-Danmark

Et anderledes velfærdssamfund forskelligt fra England, Tyskland, Sverige, m.fl.

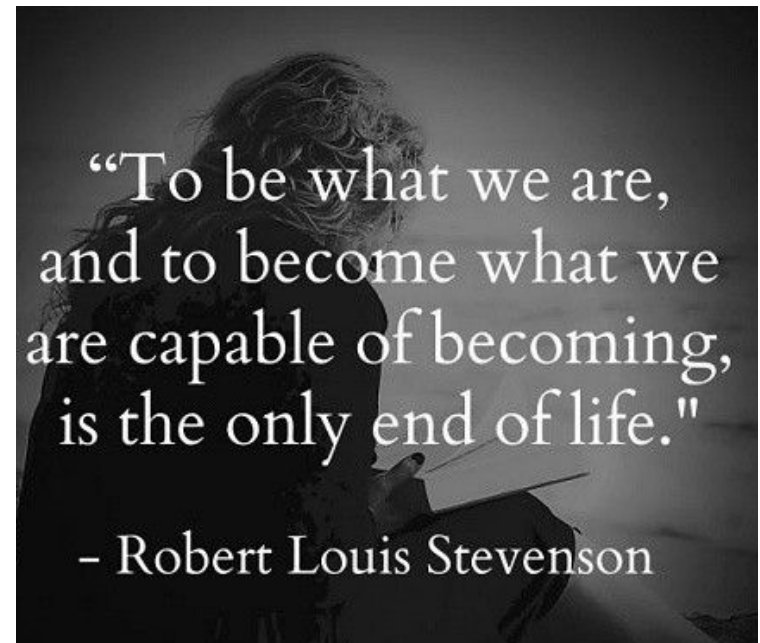
Det danske velfærdssamfund er bygget på 3 centrale værdier

- Fællesskab
- Lighed
- Tillid

Der skal skiftes retning i tilgang

- Alle har noget at bidrage med til fællesskabet
- Men mange kræver kompensation!

- Give det personlige ansvar tilbage
- Men giv støtte til at kunne tage det

Fire konkrete indsatsområder

Vejen til Fællesskabs-Danmark:

- Genopdage civilsamfundets betydning og rolle
- Gøre kommunerne til velfærdssamfundets kerne
- Genfinde socialpolitikken
- Genplacere "det sociale" i alle menneske til menneske indsatser

Genopdage civilsamfundets rolle

Kirkens Korshær 1912

- Grundlægger er sognepræst H.P. Mollerup
 - Sømandspræst i Hull
 - Oplevet Church Army's arbejde i slumkvartererne
 - Formålet var dengang som nu at hjælpe mennesker i nød, uanset baggrund og tro
- Forløber for forsorgsarbejdet og hjemløse-arbejdet

Folkebørnehaverne af 1915

Menighedernes børnehaver /FOBU

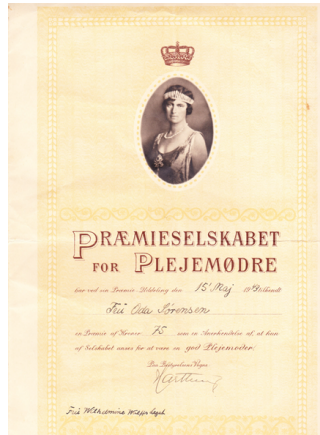
- 1913 børnearbejde bliver forbudt
- Op til 200 børn i ussel baggård
- Vesterbro-lægen
Richard Kjer-Petersen
- Anne Wulf Frøbelseminariet
- Folkebørnehaverne 1915:
Kirkerne stille lokaler til rådighed
Man lejede areal på Fælleden
- Menighedernes
Daginstitutioner – central
aktør som børnehaver frem til
for 20 år siden

fobu

➤ Forløber for børnehaverne

Hvordan var det nu det var?

PræmieSelskabet for Plejemødre (1861)

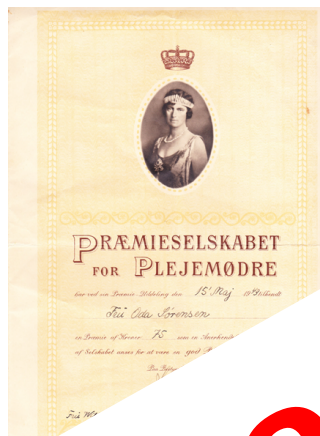
- Fra "Englemagere" til kontrollerede plejemødre
- 1886: 46% 1888: 85%
- Arbejdede for lovpligtig tilsyn
- 1894 – offentligt lønnede plejemødre underlagt offentligt tilsyn

➤ Forløber for sundhedsplejen og tilsyn med familiepleje

- Det er startet i civilsamfundet - Ikke som resultat af egeninteresse, men ud af personligt, moralsk stillingtagen – oplevelse af uretfærdighed
- Senere overtaget af staten / det offentlige

➤ Sådan er det for alle velfærdssamfundets institutioner og sociale indsatser

Hvordan var det nu det var?

Præmieselskab
(1861)

- Fra

Staten har ikke opfundet noget

Såda
indsat

- Det er ... samfundet
 - Ikke ... resultat af egeninteresse, men ud af personligt, moralisk stillingtagen – oplevelse af uretfærdighed
- Senere overtaget af staten

Genopdage civilsamfundets rolle

Balance mellem samfundets sektorer:

- Det offentlige
- Den private sektor
- Civilsamfundet

Balance forudsætter uafhængighed:

- ? Civilsamfundet i lommen på det offentlige
- ? Den kommunale frivillighed

Et aktivt civilsamfund sikrer

- Den kritiske røst
- Den innovative aktør

- Selvejende og uafhængige aktører i samspil med offentlig institutioner

Genplacere kommunerne i en central
demokratisk rolle
- Væk med NPM

Der skal arbejdes med et nyt styringssystemet

Væk fra

- Fravær af viden og professionsfaglighed på de øverste niveauer
- Incitamentstænkning og markedstænkning dominerer
- Ledelse som management – i en konstant forandringskultur
- Staten som manipulerende – ikke god – længere...

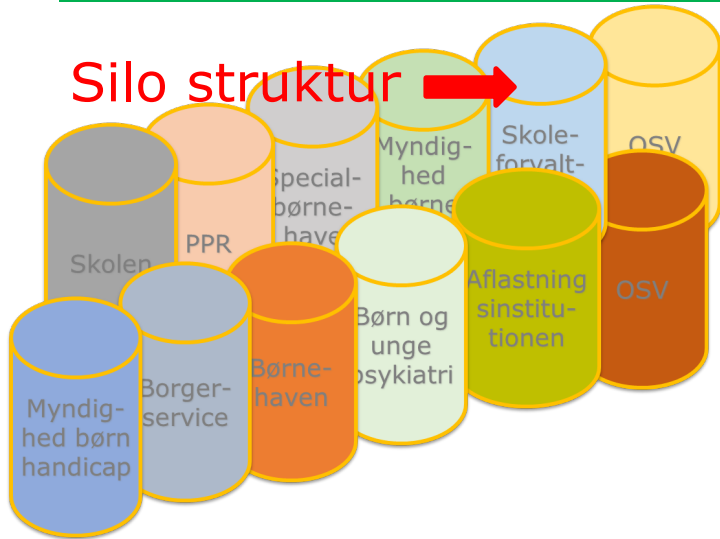
- Faglighed som grundlag for politik
- Styrke det kommunale selvstyre – *af-centralisering*
- Borger og bruger inddragelse
- Afskaf incitaments-tænkning og registreringssystemet
- Et socialfagligt autorisationssystem

“..det samfund hvortil de nærmest hører”

- Chr.8. løfte til borgerne
- Grundlovens § 82
- Genopfinde politik på det nære plan, dvs.
 - Landsbyer
 - Boligområder
 - Bydele
- Kommunalbestyrelsen som “brooker”/ formidler/ sammenbinder
- Nyt rum for det boligsociale arbejde
- Aktivister og ildsjæle

Genfinde socialpolitikens rolle (i konkurrencestaten)

Tage alvorligt: helhed og sammenhæng i indsatsen

Silo-handlinger:

- Specialisering og arbejdsdeling
- Styrings- og ansvarsfordeling

men vi glemmer

Totalitetssynspunktet
Familiesynspunktet

Lov om helhed og sammenhæng i borgernes liv

➤ Ny lov – en overligger

- Et nyt krav og en ny mulighed for alle fagprofessionelle
- En ny mulighed for den enkelte borger
- Understøtter mestring og livsduelighed

➤ Afskaf satspuljen

- Socialpolitik lige så vigtig som og del af beskæftigelses-, sundheds-, integrations-, uddannelsespolitik

➤ Familien som den første og mindste brik i velfærds-samfundet (Anna Holt)

Der er altid én som er med til at bære ansvaret

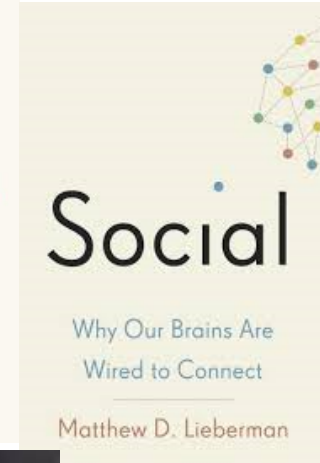
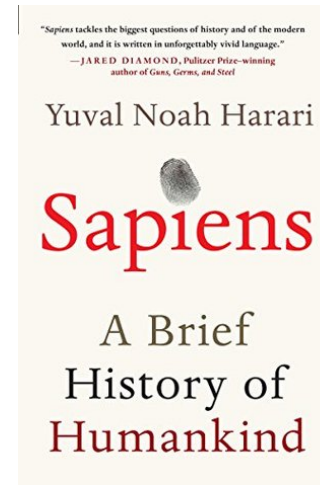
Fødsel	Spæd	1-5 årig	6-15 årig	16-25 årig	Voksen	Ældre
Eksempler på forskellige fagprofessionelle i forskellige faser af livet						
Læge Jordemoder Sundhedsplejerske Alm.prak. Læge OSV.	Sundhedsplejerske Pædagog Dagplejer Pædagogmedhjælper Sagsbehandler OSV	Pædagog Familievejleder Psykolog Socialpædagog Alm.prak.læge OSV.	Lærer AKTLærer Speciallærer Psykolog Sagsbehandler OSV.	Ungdomuddlærer UU medarbejder Socialpædagog Ungdomsskolemedarbejder Politi PSP-medarbejder OSV	Læge Psykolog Fysioterapeut Ergoterapeut Sagsbehandler Jobcentermedarbejder OSV	Sygehuslæge Sygeplejerske Demenskoordinator Alm.prak.læge Beskæftigelses-terapeut OSV

Hvem er den?

Det "sociale" i alle menneske til
menneske indsatser

"DET SOCIALE"

- Virksomt "stof" i alle mennesker til mennesker sammenhænge
- Mennesket er grundlæggende socialt
- Ansvar for "næsten"
- Behov for anerkendelse
- Broen til et andet menneske

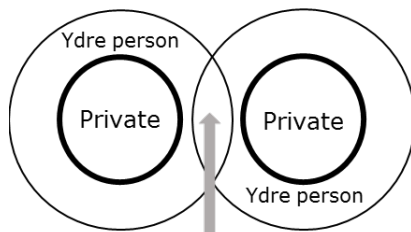
"Broen"

(Nå jeg tegnet Per Schultz Jørgensen)

Alm. menneskelig
relation

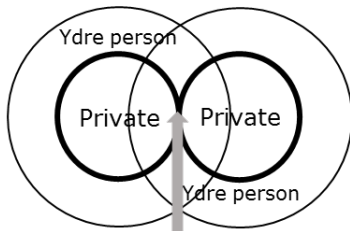
Professionelle
relation

Figur A

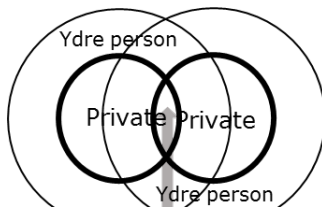
Kontakt

Figur B

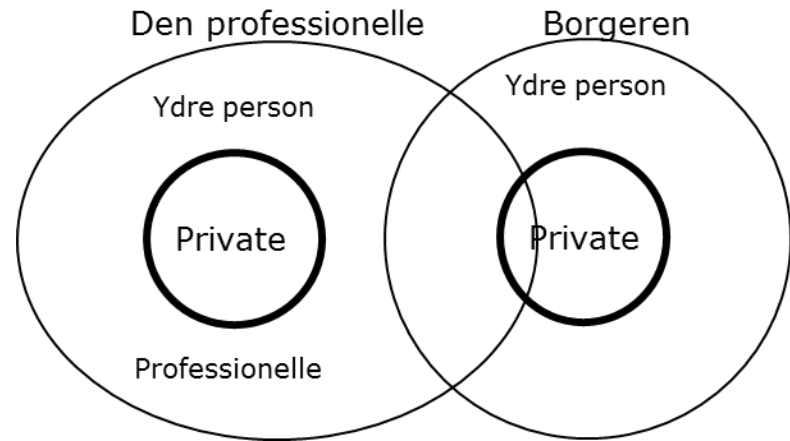
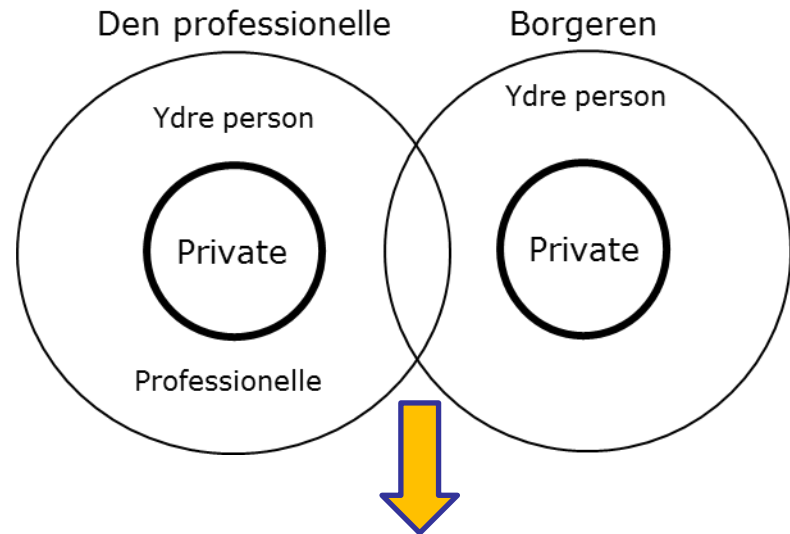

Forbundethed

Figur C

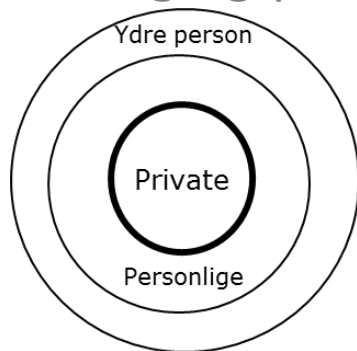

Samhørighed

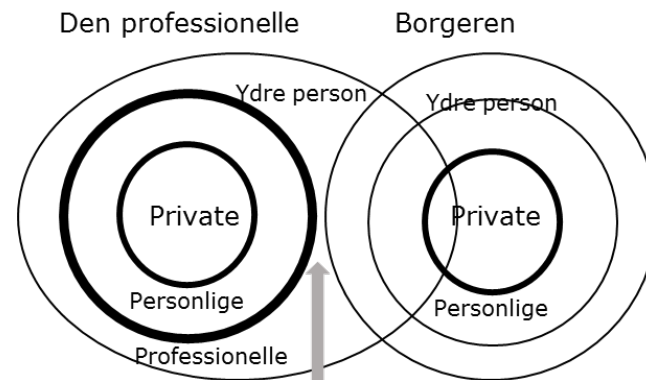
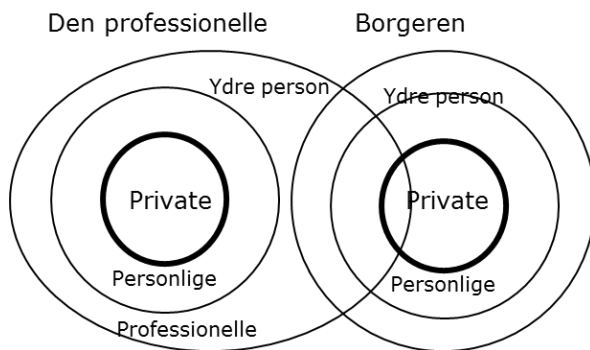

Fra professionel distance til professionelt nærvær

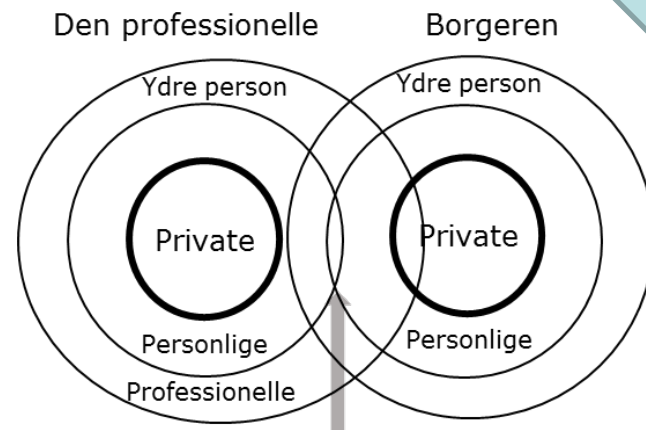
Skelen mellem ydre, personlig og privat

Professionelle relation

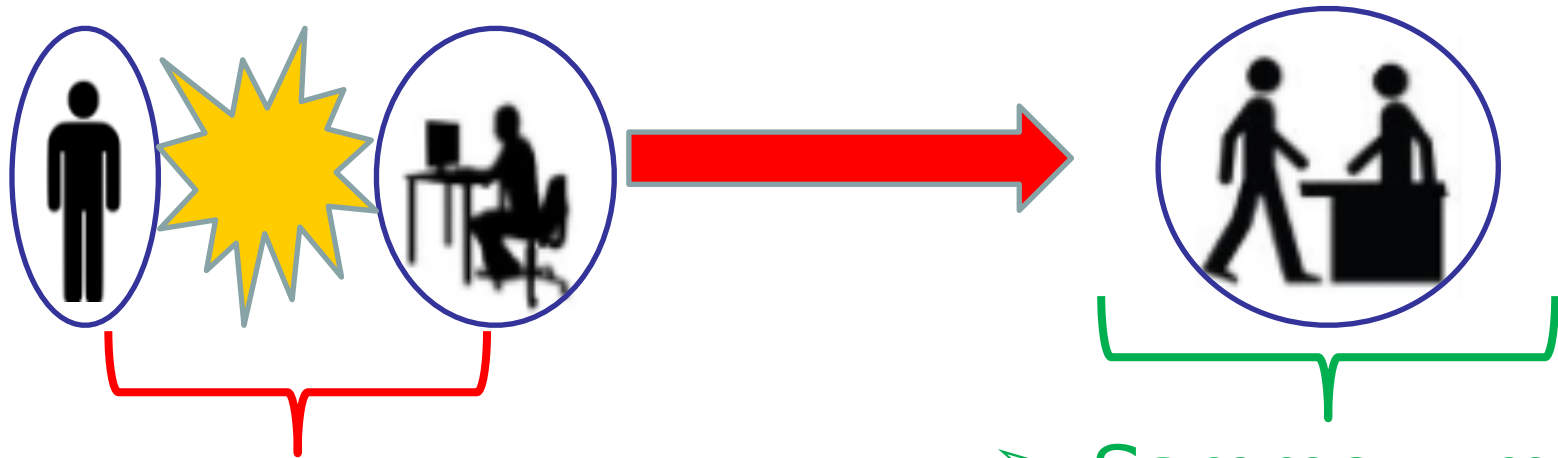

Professionel distance

Professionelt nærvær

"Rummet" - hvor den sociale forandring er mulig

- Ingen kontakt
- Ingen relation
- Utryghed
- Selvbeskyttelse
- Ingen udvikling

- Samme rum
- Ansvar for relation
- Tryghed og Tillid
- Måske endda hos borgeren
- Menneskelig udvikling

En ny retning har fokus på den tidlige sociale indsats

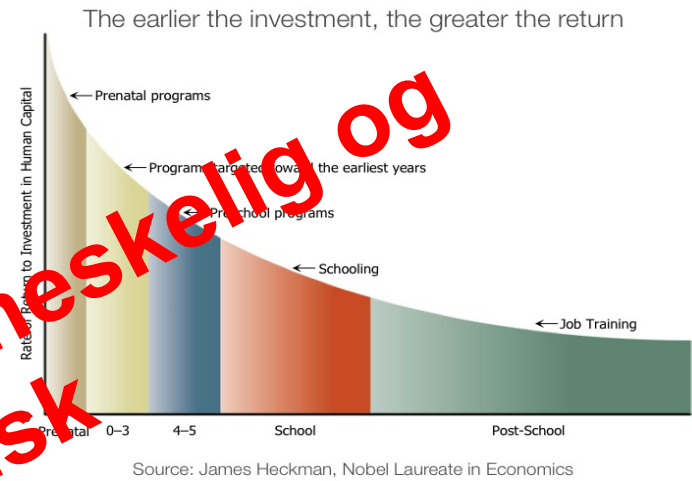
Vi har fat i alle – 98% af 3-5 årige og 89% af 1-2 årige går i dagtilbud

- Vi har høj andel af fagprofessionelle fra vugge til voksenlivet

Danmark er et særligt land og det skal vi fortsat være

- Udvikling for den enkelte
- Udvikling af fællesskaber
- Et samfund af fællesskaber

Det betaler sig menneskeligt og økonomisk

Tak for ordet

<https://www.djoef-forlag.dk/da/boeger/f/fra-udenforskab-til-faellesskab>